

שיחה עולמית

דברים שכותבים בחו"ל | ישי פלג

הוא והיא והו

המהפכה הצרפתית נזכרת כיום באחת משתי דרכים: או כהתקוממות עממית נגד שליט כושל ולמען חירות, שוויון ואחווה, או כמהפכה קטלנית שניסתה לשנות מהיסוד את אורחות החיים של העם הצרפתי ונחלה כישלון מפואר. העיתונאית והסופרת פגי נונן מאמינה באפשרות השנייה. "זו הייתה מהפכה בהובלה עיקרית של סוציופטים", היא קובעת במאמר "מה היו שמות הגוף של רובספייר?" בוול סטריט ג'ורנל (25 ביוני), ואז מנסה לשרטט קווי דמיון בין המהפכנים של צרפת ב-1789 לבין המהפכנים באקדמיה האמריקנית 230 שנה אחר כך.

הסוציופטים של 2019 הם אנשי "כוח המשימה לתקשורת מכילה" באוניברסיטת קולורדו, שהוציאו לאור מדריך דיבור, מעין חלופון שיחנך את קהל הסטודנטים והסגל מה לומר ואיך. "אל תגידו 'אמריקנים', הוא מנחה: 'זה מוחק תרבויות אחרות'", מתארת נונן. "אל תגידו שאדם הוא משוגע או מטורף, קראו לו 'מפתיע/פרוע' או 'עצוב'. 'אסקימו', 'פרשמן' ו'זר בלתי חוקי' – בחוץ... אל תגידו 'זכר' או 'נקבה', אמרו 'איש', 'אישה', או 'מגדר לא בינארי'".

למדריך הדיבור הזה, הכולל דוגמאות רבות נוספות, יש מקבילה מימי המהפכה הצרפתית: מאמציהם של מנהיגי המהפכה היעקובינים לחנך את האומה ו"לספק דימויים חדשים שיעצבו מחשבות חדשות". המהפכנים בצרפת החלו למנות את השנים לפרוץ המהפכה, בהתעלמות מוחלטת ממניין השנים הנוצרי; הם שינו את שמות החודשים; הם ערכו את ימי החודש בקבוצות של עשרה, שלושה מחזוריים בחודש, במקום השבועות המסורתיים. המטרה הייתה בין השאר לנתק את האיכרים הבורים מדתם. אחר כך בא הטרור.

במקום לעסוק בלוח השנה הדתי והחקלאי, מהפכת הלשון הפרוגרסיבית בארה"ב עוסקת במגדר. אתר אינטרנט הפונה למחלקות משאבי אנוש בעסקים בינוניים מבקש מהן ללמוד מגוון שמות גוף ניטרליים מגדרית, כמו זי, זיי, איי, וה, טיי ועוד, על הטיותיהם (זים, זיר וזייסלף, למשל, הם סדרה אחת של הטיות כאלה). אנגלית כזאת היא שפה אחרת לגמרי ללמידה. בשיעור אנגלית למהגרים מבוגרים, מספרת

נונן, הציג המורה 63 שמות גוף חדשים וביקש מהתלמידים ללמוד אותם. אישה אסייטית הכריזה שהיא מזדהה כבת, ומיד התכווצה בפחד: אולי זה אסור. גבר מזרח אירופי מבולבל שאל מה שם הגוף של השולחן שלו. באנגלית, כמובן, אין מין דקדוקי לעצמים דוממים, אבל אולי האמריקנים בדרכם לתת להם מגדר נייטרלי.

השפה גולשת למציאות כשמבקשים מהפרוגרסיבים לתלות שלטים על דלתות חדרי השירותים. אפשר שיהיה חדר שירותים אחד לכולם, לכולן ולכולו; או לפתוח שלושה חדרי שירותים, אחד לכולם, אחד לכולן ואחד לכולו. אבל אז עלולים להביט בעין רעה על מי שמתמשים בחדר השלישי, ולכן עדיף פשוט להשאיר שני חדרי שירותים אבל להסיר את כל השלטים מהדלתות. ההאשמות בהטרדה מינית יתרבו פלאים.

"זו הייתה התפרצות פסיכוטית לאומית יותר משזו הייתה התקוממות", כותבת נונן על המהפכה הצרפתית של רובספייר. היא מרמזת במאמר כמה פעמים שגם האלימות

המטרופת ההיא בדרכה להגיע לאמריקה. זה בוודאי מוגזם: החיים המודרניים יכולים לסבול מעט משחקי לשון חסרי טעם, ועשור הטרור של סוף המאה ה-18 בצרפת אינו מתחולל בארה"ב של היום. בכיכרות האוניברסיטאות באמריקה הגיליוטינות לא עורפות את ראשי הסטודנטים, אלא רק את השכל הישר ואת השפה האנגלית.

שיח של עדרים

"על פוליטיקת האספסוף ועל התנוונות השיח המנומק" – זאת כותרת המשנה של המאמר "לעדר אין מוח" מאת קווין ד' ויליאמסון בנשיונל רוויו (29 ביולי). במשך שלושה ימים בשנה שעברה הועסק ויליאמסון בכתב העת אטלנטיק, ואז פוטר; בטוויטר הפיצו ציוץ פרובוקטיבי שלו, כחלק מטיעון רטורי, שבו אמר שיש לתלות את כל המעורבים בהפלות, מהאם ועד אחרון עובדי המרפאה, ועורך האטלנטיק ג'פרי גולדברג לא היה מסוגל לעמוד בלחץ הזעם ברשת, ופיטר אותו במשרדי כתב העת בבניין וטרגייט בושינגטון הברה.

זה קרה לפני יותר משנה. מאמרו של ויליאמסון מקדם את הספר החדש שלו, "המיעוט הקטן ביותר", שלדבריו נהגה עוד לפני אירועי שלושת הימים ההם, במאוס 2018. הוא עוסק בין השאר בפיתורי מנכ"ל מוזילה בשל השקפותיו השמרניות על נישואים, בפיתורי המתכנת ג'יימס דאמור מגוגל משום שהציג ניתוח של הסיבות למעמדן של מתכנתות בתעשיית ההייטק בעמק הסיליקון, ובמסעות ההשתקה נגד העיתונאים השמרנים-יחסית בארי וייס וברט סטיבנס בניו-יורק טיימס. אך ההצעה שלו לכתוב ספר שלם בנושא זכתה לעניין רק לאחר שההמון רדף אותו אישית.

"אנטי-שיח אינו שיחה על פוליטיקה, הוא פוליטיקה", כותב ויליאמסון. לטענתו,

הדיון הפוליטי בארה"ב כבר אינו משמש לשכנוע ולהחלפת דעות, ואפילו לא לצחצוח חרבות הדדי המשאיר את שני הצדדים חדים ונכונים יותר. במקום זאת הדיון הוא איתות, מנהג תרבותי שבו כל כנופיה מציגה את דגליה – באיום ובהפגנת כוח בפני האחרת, ובניסיון נואש להחזיק מעמד במבצר דעותיה. ההמון הנקרא לדגל, טוען ויליאמסון, הוא כמו עדר דוהר, "מבעית ומבועת, בתבהלה מוסרית היסטורית וחסרת כיוון".

כל זה מתבטא בוניחת השפה והחשיבה הלוגית לטובת שימוש בממים – גם ממים טקסטואליים כמו Own the Libs – משני צידי המפה הפוליטית. דיוני האספסוף ברשת מתמצים בשני משפטים, "אני תומך בזה" או "אני לא תומך בזה", ותו לא. ההמונים אינם מתעניינים בטיעונים, ולמעשה אינם מסוגלים לחשוב בטיעונים. "מלחמה ושלום, מיסוי והוצאות, חטא ועונש... אי אפשר לטפל באף אחד מאלה

בלי תרבות פוליטית שלא רק סובלת שיח אמיתי – דהיינו מחלוקת אמיתית – אלא גם מבינה מה מטרתו של שיח, שאינה רק השגת יתרון". תרבות היא שיחה, אומר ויליאמסון, והשאלה הניצבת בפני אמריקה היום היא אם הדמוקרטיה שלה מסוגלת לחשוב, לדון ולהתווכח, או רק לאותת על עמדות קיימות.

האתיקה בשירות האידיאולוגיה

הלן פלקרוז, פיטר בוגוסיאן וג'יימס לינדזי ערכו בשנים האחרונות את אחד הניסויים המעניינים ביותר במדעי החברה, כששלחו עשרים מאמרי הבל מגוחכים לכתבי עת אקדמיים בשלל תחומי חקר – גזע, מיניות, פמיניזם, תרבות, לימודי השמנה ועוד. ארבעה מהמאמרים התפרסמו, ושלושה התקבלו לפרסום אך טרם פורסמו כשנודעה הפרשה, באוקטובר 2018; עד אותו זמן, שישה מהמאמרים נדחו – פחות ממספר המאמרים שהתקבלו לפרסום. שבעה מהמאמרים היו עדיין בתהליכי ביקורת עמיתים. המאמר שפירט את הניסוי ואת תוצאותיו עורר אדוות קלות של זעזוע באקדמיה, אולי מעט יותר מכך, ונשכח.

בוגוסיאן, מרצה באוניברסיטת פורטלנד באורגון, קיבל לאחרונה מכתב ממועצת הביקורת באוניברסיטה, שנופה בו על שהפר בניסוי את "זכויותיו של האדם המשתתף במחקר ואת ההגנות עליו". במאמר "כשביקורת אתית הופכת לביקורת אידיאולוגית", במגזין הרשת האוסטרלי קילט (29 ביולי), מסביר בריידן ויטלוק הקנדי שבוגוסיאן הפר, לטענת האוניברסיטה שלו, את הכלל הראשון של "קוד נירנברג" לאתיקה רפואית: "הסכמה התנדבותית של האדם הנסיין היא הכרחית בהחלט". המטרה היא למנוע השתתפות בלתי מודעת של הנסיין בניסוי, באופן שיפגע בו בלי ידיעתו. הנסיינים, במקרה של בוגוסיאן, הם כמובן עורכי כתבי העת והעמיתים בוחני

המאמרים. הפגיעה בהם אינה פיזית: היא פגיעה במוניטין שלהם. האם ייתכן שימוש בקוד האתי באופן הזה, נגד התרגיל של בוגוסיאן, פלקרוז ולינדזי?

קוד נירנברג נולד ב-1947, כלקח מפשעי הנאצים במלחמת העולם השנייה. רופאים נאצים ערכו ניסויים לא אתיים באסירי מחנות הריכוז, פגעו בהם פיזית ונפשית באכזריות, ובמקרים רבים רצחו אותם במעשה או במחדל. במשפטם הם טענו שניסויים דומים לשלהם נערכו גם במדינות בעלות הברית, ובעיתות שלום. 16 מהרופאים הנאשמים הורשעו בנירנברג; שבעה הוצאו להורג בתלייה, חמישה נידונו למאסר עולם, וארבעה נידונו למאסר קצר יותר. שם, בנירנברג, נולד הקוד האתי, בהובלת רופאים שסייעו בתביעה ותוך אימוץ הקוד בהחלטת בית הדין.

קוד נירנברג, מספר ויטלוק, עודכן במשך השנים, בחקיקה ספציפית ובהנחיות שהונפקו לוועדות הביקורת ולמועצות האתיקה באקדמיה. בארה"ב, למשל, בחוק משנת 1974 ובהנחיות משנת 1979, נדרשו הוועדות להגן על שלושה עקרונות-על: כבוד האדם, תועלת וצדק. במילה "צדק" נכללו, בפרשנויות שניתנו לה במהלך השנים, גם מובנים של צדק חברתי. בקנדה, מדיניות אתיקה משנת 1998 דורשת הסכמה התנדבותית ומודעות ליחס הסיכון-תועלת, ומפרטת מהו הנזק שיש להיזהר שלא לגרום – כולל נזק הקשור ב"ערעור חברתי של קהילות או קבוצות".

פרק שלם במסמך המדיניות הקנדי מוקדש לקבוצות ילידיות, ודורש לשקף ולייצג נקודות מבט של עמים ילידיים בכל היבטי המחקר, כולל בניתוח התוצאות. המדיניות גם מזהירה את החוקרים מפני "שימוש שגוי בשירים, סיפורים וחפצים מקודשים" לעמים הילידיים, ובהערכתם כ"פרימיטיביים או נובעים מאמונות טפלות". "כשמתגלעת מחלוקת בפרשנות מידע בין חוקרים לקהילות ילידיות", כותב ויטלוק, "המדיניות מנחה את החוקרים לספק לקהילה הנפגעת הזדמנות לחשוף את השקפותיה, או לדווח גם על הצד שלה במחלוקת".

לאורה של הדוגמה הזו, ברור מדוע נזפה ועדת האתיקה של אוניברסיטת אורגון בבוגוסיאן. האתיקה הרפואית מאז קוד נירנברג התקדמה ממניעת נזק ממשי לפרט, פיזי או נפשי, אל הגנה על המוניטין, המעמד והיוקרה הלא פיזיים של קבוצה. במקרה

של בוגוסיאן הקבוצה הזו הייתה עורכי כתבי העת ובוחני המאמרים מטעמם. "כשאינן לך טיעון נגד קוהרנטי", מסכם ויטלוק, "משרד אתיקה מאויש היטב הוא לעיתים קרובות הגוף היחיד שיענה למכתבך... כל הרעיון של ביקורת אתיקה יעילה עלול להיטשטש לכדי אכיפה אידיאולוגית".

האשם תמיד

סוון לינדברג נעצר ב-17 בספטמבר 2018 בחשד לאונס, ולאחר מכן הורשע והוטל עליו עונש מאסר של שנתיים. במסיבת הרווקים שלו, באופן שגם הוא מתאר כבלתי מוסרי, הוא שכב במשך שניות ספורות עם אישה זרה שבילתה איתו ועם חבריו, בעת ששניהם היו עייפים ושתויים, בחדר מלון באמצע הלילה. האישה – המכונה א' בפסק הדין של בית המשפט בשוודיה – לא התנגדה, ולדברי לינדברג גם שיתפה פעולה. גם לדברי וגם לדברי א', היא מעולם לא הביעה הסכמה. היא לא אמרה לא, אבל גם לא אמרה כן. ו"כן" הוא דרישה חוקית בשוודיה מאז נכנס שם לתוקף חוק ההסכמה ביולי 2018.

מרלינד תיל, בציטט מגזין הגרמני (10 ביולי), מספרת בכתבה "רק כן פירושו כן" את סיפורו של חוק ההסכמה השוודי, מפירותיו של עידן MeToo. לפי החוק, כל מעשה מיני שאינו מלווה בהסכמה מפורשת – מילולית או אחרת – ייחשב לאונס, והעונש יהיה בהתאם. "גישה אחרת תהיה ארכאית", אמרה לתיל עורכת הדין מאסי פריץ, פרקליטה שוודית המקדישה את כל זמנה לקורבנות אונס. היא ייצגה את המתלוננת נגד מייסד ויקיליקס ג'וליאן אסאנג', והביאה להרשעתו באונס של ז'אן-קלוד ארנו, בעלה של אחת מחברות האקדמיה השוודית הלאומית, בשערווייה שהביאה לכך שפרס נובל לספרות לא הוענק בשנת 2018. היא גם הייתה בין מקדמי חוק ההסכמה, והיא רואה בו ניצחון.

בעשור החולף, מספרת תיל, זעם העם השוודי בשל כמה פסקי דין מקוממים בתחום עבירות המין. "אנשים שמעורבים במין, כמובן, עושים דברים זה לגופו של זה באופן ספונטני, בלי לשאול אם שותפם מסכים לכך או לא", נכתב בפסק דין במשפט אונס בין בני נוער ב-2012. בית המשפט העליון שינה את הפסיקה, אבל גזר עונש של 180 שעות עבודות שירות בלבד על הנער האנס. ב-2014 שוחרר לחופשי בדרום שוודיה אדם שקיים יחסי מין עם אישה שאמרה במפורש "לא", אך חשב – לפי עדותו – שזה היה חלק מהמשחק.

הדיון על הסכמה וסירוב בשוודיה התגבר בהשראה אמריקנית, לאחר שבאוקטובר 2017 התגלו ההאשמות נגד מפיק הקולנוע הארווי ויינשטיין, ומחאת MeToo פרצה בארה"ב. למעלה מעשרת אלפים נשים שוודיות שיתפו סיפורי הטרדה ואונס ברשתות בליווי תגית הרשת, ולאחר שפורסמו נתוני מחקרים על דפוסי ההסכמה והסירוב בקרב השוודים, דעת הקהל דחפה לחקיקה החלטית וקיצונית.

סוון לינדברג היה מהראשונים שנידונו על פי החוק החדש. "האדם שנכפים עליו יחסי מין נגד רצונו אינו אחראי לומר 'לא' או להראות אי הסכמה ברורה, ומותר לו לנהוג בפסיביות", נכתב בפסק הדין בעניינו. על לינדברג נגזרו תשלום פיצויים ל-א', ועונש המאסר המזערי, שהוא כאמור שנתיים. התובע האחראי לתיק אמר לתיל שגזר הדין נראה חמור מדי למקרה הזה, אבל אלה החוקים.

אן רמברג, מזכ"לית לשכת עורכי הדין בשוודיה, מתנגדת לחוק החדש. "איפה עובר הקו במעשה המיני, איזו אמירה מתירה לאדם להמשיך ואיזו לא – אלה שאלות שלא ממש יכולות להיענות בידי אדם שאינו מעורב, כי מיניות היא משהו אישי מאוד, אינדיווידואלי", היא טענה בפני תיל. במיוחד, היא הדגישה, כשהדילמה של מעשי אונס רבים עומדת בעינה: בדרך כלל השאלה היא למי מאמינים, למילה שלו או למילה שלה.

גם הלאגראד השוודי, המועצה לחקיקה, גוף מייצג המורכב משופטים לשעבר ומביע דעה לא מחייבת על מהלכי הפרלמנט והממשלה, מתח ביקורת על חוק ההסכמה. ותיל עצמה – בעקבות ראיונות רבים שערכה בגרמניה ובשוודיה – מעלה את שאלת האוטונומיה: האם הטלת האחריות המלאה לקיום תקשורת על הגבר אינה הופכת את האישה לאובייקט בלבד?

ברוב מדינות העולם, במקום חוק "רק כן פירושו כן" קיימת לעת עתה הנוסחה "לא הוא לא". אם השותף ליחסי המין מסרב במפורש, או אם אין באפשרותו לומר לא כי הוא חסר הכרה, שתוי או מאוים, רק אז יזום יחסי המין יורשע באונס. גם כאן יש אזורים אפורים, גם כאן יש מחלוקות בשאלה למי להאמין יותר. החוק השוודי לא פותר דבר, אלא בעיקר מסיט את איזון הכוחות.

גם לפני החקיקה החדשה, איזון הכוחות בבתי המשפט היה מוטא לטובת נשים. במחקר שפורסם בסוף 2018 בדקו שני עורכי דין את יחסם של בתי המשפט בשוודיה למקרי פשע שהתמצו לכדי "מילה נגד מילה". מתוך מאגר של 2,000 פסקי דין פליליים בשנים 2015–2016, הם בדקו את כל התיקים שהראיות בהם היו עדויות הנפגע נגד עדות הפוגע – בעיקר תיקי אונס ותיקי איומים. ב-90 אחוזים מתיקי האונס עדות הנפגע הובילה להרשעה. בתיקי האיומים, החשוד הורשע רק ב-18 אחוזים מהתיקים.

"יש הסכמה שבשתיקה בין המדינה השוודית ובין אזרחיה", כותבת תיל. "אין כמעט מדינה שדואגת לאזרחיה כמו שוודיה, מהפעוטון המוזל ועד הטיפול המסור בבית האבות. האמון במדינה עצום, ובעיני האזרחים הממשלה רוצה אך ורק בטובתם". לכן הם מניחים למדינה לפעול גם כמחנכת. ראש ממשלת שוודיה הודה שחוק ההסכמה נועד להשפיע על ערכי החברה ומנהגיה, ומעל הכול אמורה להיות לו השפעה נורמטיבית. הוא כלי להעלאת מודעות, מנוע לשינוי חברתי.

אבל מה קורה כאשר מעשי הממשלה מנוגדים לעיקרון המשפטי היסודי ביותר, שלפיו ספק סביר צריך להוביל לזיכוי? "פשעי היחיד הוא פשע מוסרי, נגד משפחתי, נגד אשתי", אמר לינדברג לתיל בריאיון שערכה עמו בכלא. בפרשה שהוא היה מעורב בה לא היו ראיות תומכות חד-משמעיות, ונמצאו סתירות בין גרסאותיה של המתלוננת. בכל זאת הוא הורשע, בהתאם לחוק "רק כן פירושו כן". בית המשפט השוודי החליט

לשחרר את לינדברג מוקדם - הוא צפוי לצאת בסתיו 2019 למעצר בית, ולרצות את המשך מאסרו כשאזיק אלקטרוני כרוך על עקבו - אבל הוא לא יהיה חופשי לעולם: שמו, כתובתו ופרטי הרשעתו נמצאים במאגר הפומבי של עברייני המין, לצד עוד 300 אלף שוודים אחרים.

פיראוס בסינית

ההשקעות של חברת הספנות הסינית קוסקו בים התיכון ובחופי אירופה במזרח האטלנטי גדלות והולכות. ענקית התובלה הימית אוזות כמעט במחצית הבעלות על נמל אירומקס ברוטרדם שבהולנד, בבעלות מלאה על טרמינל מכולות בזיברוג שבבלגיה, באחווי בעלות ניכרים בנמלי ולנסיה ובילבאו שבספרד, וגם בישראל היא מקימה כיום שני נמלים חדשים, בחיפה ובאשדוד. כזרוע של ממשלת סין, קוסקו משקיעה בכל שנה מיליארדי דולרים ביוזמת דרך המשי החדשה, או תוכנית "הגורה ודרך", המבקשת לשדרג את תשתיות הסחר בין סין למרכז אסיה, לאירופה ולאפריקה. ה"הגורה" היא מסילות הברזל והכבישים על פני היבשה; הדרך היא נתיבי הים.

פנינת ההשקעות הסיניות בים התיכון, כחלק מהיוזמה, היא נמל פיראוס, שעתידי להפוך - אולי כבר בשנה הבאה - לנמל העסוק ביותר באירופה. בכתבה "מאוחסנים ברציפים: איך חבל הצלה מסין שינה את יוון" במגזין פורצ'ן (אוגוסט), מספרת ויויאן וולט את סיפורה של ההשקעה הסינית בנמל.

במאה שעברה יוון קפאה על השמרים, מבחינה כלכלית, יחסית לצמיחה במדינות אחרות באירופה. כתוצאה מכך הוזנח במשך שנים נמל פיראוס, וחברות ספנות נטשו אותו כתחנת מעבר והחלפת סחורות, אף שהוא ממוקם היטב בין תעלת סואץ לים השחור, ובין מזרח הים התיכון למערבו. גיורגוס אלוזופולוס החל לעבוד בנמל בגיל 17, ב-1972, וראה את כל זה קורה לנגד עיניו. הוא עבד כרתך במספנות, משפץ ספינות סוחר ומכולות, אבל עד סוף המאה כבר לא נותרה כמעט עבודה. "כל חיי השתנו", הוא אומר לוולט. ספינות שופצו במספנות חדשות יותר, יעילות יותר, זולות יותר ומהירות יותר - מחוץ ליוון.

הממשלה באתונה, מרחק קילומטרים ספורים מהנמל החשוב, לא נאבקה ולא ניסתה לייעל את עבודת הנמל. היא הסתפקה בהפעלת נמל הנוסעים של פיראוס, המוביל מיליוני תיירים בשנה מיוון היבשתית אל איי הים האגאי. נמל המכולות הידרדר עוד ועוד, עד שב-2010 עברו בו 800 אלף מכולות (תיבות מטען סטנדרטיות, באורך כ-6 מטרים) בשנה ותו לא.

ואז בא המשבר. הוא החל כבר ב-2008 - יוון נכנסה אז למיתון שנמשך עד 2016.

כלכלת יוון התכווצה ב-45 אחוזים בתקופה הזאת, השפל הגדול ביותר במדינה מודרנית בתקופת שלום. במהלך השנים הללו עזבו את המדינה אלפי צעירים מוכשרים ובעלי יכולות, ומי שנותרו לא הקימו משפחות גדולות. תשע שנים הן זמן רב. אוכלוסיית יוון פחתה בכחצי מיליון איש בתקופה הזו.

קוסקו פתחה בהליכי השתלטות על נמל פיראוס כבר ב-2008. חברת הספנות שבבעלותה למעלה מאלף ספינות סוחר, צי המסוגל להוביל 1.5 מיליון מכולות בבת אחת, חתמה עם ממשלת יוון על חוזה לתפעול הנמל לתקופה של 35 שנה. המחיר היה 1.2 מיליארדי אירו. העסקה גרמה לפריצתה של שביתה קצרה, אבל המצב הכלכלי הרעוע הכריח את העובדים לשוב במהירות לעבודה. קוסקו השקיעה הון עתק בשדרוג הרציפים והעגורנים, והפכה את הנמל לזול ויעיל יותר, דבר שמשיך ספינות. במיוחד נעשה הנמל מושך לספינות של קוסקו עצמה, כמובן. רוב הסחר הסיני עם אירופה עובר דרך תעלת סואץ, ופיראוס הוא נמל שימושי למיון סחורות לקראת הצעד הבא במסען אל הלקוחות.

המשבר הכלכלי ביוון גבר, בזמן שהסינים הידקו את אחיזתם בפיראוס. בשיא השפל ורגע לפני עלות השחר, ב-2016, מכרו היוונים לקוסקו את הנמל כולו במחיר מוזל – כמיליארד אירו בלבד. קוסקו מעוניינת להשקיע גם בעיר עצמה, ולא רק בנמל. מאז 2013 רכשו מנהלים, עובדים ואנשי שירות סינים 4,000 בתים ודירות באתונה (חלקם בהתאם לתנאיה של ויזת משקיעים יונית, המעניקה מעמד תושב למי שרכש נכסים יוניים ב-250 אלף אירו או יותר). קוסקו גם מתכננת להקים חמישה מלונות וקניון יוקרה בפיראוס, בהשקעה של 600 מיליון אירו. ב-2018 עברו בנמל פיראוס 4.9 מיליוני מכולות, פי שישה מכפי שהיה בעומק השפל. חייו של אלוויופולוס הרתך השתנו דרמטית: שכרו בשנה שעברה עמד על 20 אלף אירו, פי ארבעה משכרו כשהנמל היה בבעלות הממשלה.

את הקשרים המתהדקים בין סין ליוון אפשר להאשים גם בבגידתו של האיחוד האירופי במדינה בעת שהייתה במשבר. עכשיו בריסל – וגרמניה – עלולות לשלם: יוון מגבה את סין במוסדות האיחוד, וכבר בלמה הצעת החלטה המגנה אותה על הפרת זכויות אדם. גם מדינות אחרות באיחוד מאותתות על נטייה לטובת האימפריה העולה ממזרח על חשבון השכנות האירופיות הסמוכות. הכסף מדבר. למשל, איטליה הסכימה עקרונית להצטרף למיזם דרך המשי החדשה, וארבעה מנמליה מתחרים על השקעה של קוסקו, כולל נמל טריאסטה, המחובר במסילת רכבת אסטרטגית למרכז אירופה, לגרמניה ולבלגיה – תוספת רבת חשיבות לדרך המשי. האיחוד האירופי משיב מלחמה, באמצעות הפצת קווים מנחים שנועדו למנוע השקעות סינית בתשתיות יסוד של מדינות האיחוד.

גם ביוון עצמה יש מחלוקת על השותפות עם הסינים. בין השאר יש מי שדורשים לחייב את הנמל לרכוש מוצרים תוצרת יוון, מעגורנים ועד ברגים. בעצרת בחירות

במרכז אתונה בתחילת הקיץ, מספרת וולט, הכריז ראש הממשלה דאז אלכסיס ציפרס: "הצלחנו לשוב לצמיחה לאחר שמונה שנות מיתון רצופות. החשמל, הבריאות, החינוך, המים והאנרגיה שלנו – הם לא למכירה!". ציפרס היה מי שמכר את נמל פיראוס לסינים, ובכל זאת היה לו ברור שהסנטימנט של בוחריו מתנגד להעברת נכסי המדינה לזרים. אבל מפלגת השמאל של ציפרס, סיריזה, הובסה; ביולי עלה לשלטון ראש הממשלה החדש קיריאקוס מיטסוטקיס, איש ימין כלכלי המעודד עסקים והשקעות.

סגן נשיא מפלגת "דמוקרטיה חדשה" של מיטסוטקיס אמר שהוא "קורא לחברות הסיניות להשקיע ולצמוח ביוון". זו עמדה לעומתית לעמדת ארצות הברית והאיחוד האירופי, הפועלים לאחרונה במרץ להטלת מכסים על סין במסגרת מלחמת הסחר, ולמניעת מעורבותה של חברת הטלקום הסינית וואווי בהתקנת הדור הבא של רשת הסלולר העולמית. אבל יוון, מדינה קטנה ומוכה כלכלית ודמוגרפית, אינה מחוברת היטב לאירופה. נותרו לה רק זיכרונות של מעמד גיאו-אסטרטגי מכריע, במאות שלפני הספירה, כשבלמה את פריצת הפרסים לאירופה. איש לא חושב שהיא יכולה לשוב לעמוד כמחסום בפני עוצמתה של אסיה, והיא בעיקר עייפה מעשורים של דשדוש וכישלון. "בטיול בפיראוס, החששות מפני השפעתה של סין מתגמדות לעומת מגדלי המכולות ברציפים, אותות מגושמים לשגשוגו של נמל", מסכמת וולט. "ג'ורגוס גוגוס, מזכ"ל איגוד עובדי הנמל, אומר שעידן השביתות והמחאות נגמר... 'עייפנו מלהיאבק כל הזמן', אומר ג'וגוס. 'אנחנו צריכים תקופת שלום'. לעת עתה, הרצון בשלום מכריע את הגאווה הלאומית".

